Indkøbs- og udlånsstrategi 2011 for BiblioteksCenter for Integration (SBCI)

Formål

Af SBCIs mission (se nedenfor) fremgår det, at anskaffelse og udlån af fysiske materialer udgør et vigtigt indsatsområde. Formålet med SBCIs indkøb er at planlægge og udvikle indkøbsprocessen på en systematisk, effektiv, langsigtet og overskuelig måde, således at relevante faktorer inddrages og anskueliggøres. Ligeledes er det formålet med strategien at dokumentere og udvikle de forskellige udlånskoncepter, som SBCI tilbyder de danske folkebiblioteker. Strategien tager bl.a. højde for udvikling i demografi og efterspørgsel, samt i behovet for at vedligeholde stærke, tidssvarende samlinger.
Strategien sætter dermed rammerne for valg af materialer, indkøbsmetode, leverandører og udlånskoncepter. Strategien revurderes årligt, for at sikre en dynamisk udvikling af samlingen samt innovative procedurer.
Se bilag 1 for belysning af sproggrupper og efterspørgsel i forhold til SBCIs samling.

SBCIs mission

Hovedelementerne i SBCIs mission er at:

- SBCI vil på nationalt niveau understøtte biblioteksektorens muligheder for at bidrage til integration og udvikling af det aktive medborgerskab
- SBCI vil som indgangsvinkel til aktiviteterne fokusere på at opnå "best practise" via dialog, partnerskaber, innovation, internationalisering og arbejdsdeling
- Anskaffelse og udlån af fysiske materialer til den danske biblioteksektor vil fortsat udgøre et væsentligt element i vores services.

SBCIs målgruppe

SBCI er national overbygning til de danske folkebiblioteker, og det er overvejende bibliotekernes efterspørgsel der tages udgangspunkt i ved indkøb, materialevalg og udlånskoncepter.
Slutbrugere af materialerne er primært borgere og efterkommere af borgere med modersmål, der normalt ikke indgår i folkebibliotekernes almene materialevalg[1].
SBCI giver også mulighed for direkte udlån til slutbrugere, idet materialerne kan bestilles enkeltvis via www.bibliotek.dk

Statsbibliotekets vision 2011 vedr. samarbejde og partnerskab

Indkøbs- og udlånsprocesserne udvikles, så de lever op til elementerne i Statsbibliotekets vision om at indgå i dialog og partnerskaber og fremme innovative og effektive processer på nationalt niveau.
Planlægningen af indkøb foregår i samarbejde med SBCIs sprogkonsulenter, Etnisk Biblioteksudvalg og et nationalt indkøbsteam bestående af bibliotekarer og andre specialister fra biblioteker, der til dagligt har biblioteksbetjening af etniske minoriteter.
Det end.elige materialevalg foretages af SBCIs interne såvel som eksterne sprogkonsulenter, og ved inddragelse af ressourcepersoner fra biblioteker i relevant omfang.
Udlånskoncepterne tilpasses behov og efterspørgsel.

[1] Folkebibliotekernes almene materialevalg omfatter udover de nordiske sprog som udgangspunkt også de europæiske hovedsprog – engelsk, tysk, fransk, spansk.

Grundlæggende indkøbsprincip

Det helt grundlæggende princip i SBCIs indkøbsstrategi er at indfri den konstaterede og den forventede efterspørgsel optimalt i forhold til de eksisterende budgetter.

For at sikre ovenstående anlægges en strategi, hvor der hvert år er fokus på 15 sprog inddelt i tre niveauer, og hvor indkøbsbudgettet som udgangspunkt anvendes på de 10 niveau 1 og 2 sprog for at sikre den nødvendige indkøbseffektivitet og en langsigtet samlingsopbygning.

- Niveau 1 omfatter de fem mest efterspurgte sprog.
- Niveau 2 omfatter som udgangspunkt de fem næstmest efterspurgte sprog, idet der dog her kan være tale om udpegning af særlige indsatssprog.
- Niveau 3 omfatter fem sprog, hvor vi oplever en begrænset efterspørgsel, men ikke desto mindre en efterspørgsel, der nøje følges. Niveau 3 kan også omfatte mere efterspurgte sprog, hvor der, grundet f.eks. en tilstrækkelig eksisterende og tidssvarende samling, ikke p.t. er behov for yderligere materialer.

Herudover omfatter SBCIs samling et begrænset antal eksemplarer på en række andre sprog.

Udover efterspørgsel anvendes demografiske analyser og viden om f.eks. variation i de forskellige sproggruppers læse- og kulturvaner, samt vurdering af SBCI samlingens generelle kondition, i den endelige prioritering.
Se bilag 2 & 3 for belysning af hvilke sprog der er placeret i de enkelte niveauer i perioden.

Generelt om materialevalg

Statsbibliotekets fungerer som overcentral/overbygning for de danske folkebiblioteker ved bl.a. at fremskaffe materialer med særligt henblik på flygtninges og indvandreres behov og efterlever Bibliotekslovens almene bestemmelser som udgangspunkt for materialevalget:

> *Folkebibliotekernes formål opfyldes gennem kvalitet, alsidighed og aktualitet ved udvælgelse af det materiale, der stilles til rådighed. Ved udvælgelsen må alene disse kriterier, ikke de i materialet indeholdte religiøse, moralske eller politiske synspunkter, være afgørende.* (Biblioteksloven af 17. maj 2000 § 2)

For at leve op til ovenstående principper udvælges materialerne, således at indkøbet i det indeværende år så vidt muligt dækker efterspurgte medier (bøger, musik og film). Materialevalget skal endvidere sikre en hensigtsmæssig balance mellem fag- og skønlitteratur, mellem børne- og voksenmaterialer og mellem de forskellige genrer.
Se bilag 4 for belysning af SBCI samlingens sammensætning.

Særligt vedrørende fordeling på forskellige materialetyper/medier

Efterspørgslen på nye og populære titler inden for film og musik er støt voksende. For at imødekomme efterspørgslen vil indkøb af musik og film i 2011 fremover for størstedelens vedkommende være tilgængelig på www.bibZoom.dk/world
Se bilag 5 for belysning af fordeling af indkøb på materialetyperne pr. sprog i 2010

Særligt vedr. henholdsvis børn & voksne og skøn & fagligt materiale

Det er SBCIs vurdering, at der kan være tale om væsentlige efterspørgselsmæssige forskelle på tværs af de forskellige sprog ligesom det vurderes, at der pågår en generel forskydning

over tid. SBCI vil derfor, bl.a. via inddragelse af de etablerede samarbejdsrelationer, sikre, at det for de relevante sprog synliggøres, hvorledes fordelingen er for indeværende år samt drøftes, hvorledes den indkøbsmæssige fordeling bør tilstræbes fremadrettet. Målet er at etablere en årlig 'tilstræbt fordelingsprofil' for relevante sprog..
Det skal påpeges, at der kan være væsentlige hindringer i at sikre f.eks. et øget udbud af kvalificeret børnemateriale grundet manglende udbud.

Leverandørvalg

Et af de væsentlige midler til at sikre både høj faglig og teknisk kvalitet og et optimalt prisniveau, er at sikre fokus på valg af og forhandling med leverandører.
Første skridt er denne strategi, hvor et af målene er at sikre en proces til kortlægning, vurdering og opfølgning på indkøbskanaler og procedurer. SBCI vil løbende screene markedet for alternative kanaler, og ikke mindst arbejde på at indgå internationale indkøbsalliancer ud fra en antagelse om, at vi i forhold til materialepræferencer deler disse med en række andre lande.
I 2010 – 2011 har vi allerede ved indkøbsrejsen til Teheran etableret kontakt til nye og betydelig billigere leverandører af persisk materiale. Med det øgede fokus på polsk og russisk skal det afdækkes, om der er fordele ved at deltage i messer i de pågældende lande

Indkøbsandele og budget

Som udgangspunkt anvender SBCI en større budgetandel til meget efterspurgte materialer end til begrænset efterspurgte materialer.
Da der imidlertid er stor variation i den gennemsnitlige indkøbspris pr. eksemplar på forskellige sprog og materialetyper, er der ikke nødvendigvis en direkte sammenhæng mellem et sprogs budgetandel og efterspørgsel. Ved budget- og indkøbsplanlægning tages der derfor både højde for det enkelte sprogs gennemsnitspris og på efterspørgslen.
Se bilag 6-15 for belysning af planlagt fordeling af indkøb 2011 på kategorierne pr. sprog

Aviser og tidsskrifter

SBCI støtter bibliotekerne i deres valg og indkøb af tidsskrifter og aviser ved at indgå aftaler, der sikrer bibliotekerne de bedst mulige indkøbsordninger.

Bibzoom

Som led i Statsbibliotekets overordnede digitale strategi og satsning i forhold til Bibzoom.dk, skal SBCI udvikle og forbedre digitale tilbud til målgruppen sproglige minoriteter i Danmark. Bibzoom/World giver adgang til digitale biblioteksmaterialer (musik, film og på sigt lydbøger og e-bøger) på de største indvandrersprog med fokus på formidling, tilgængelighed og deling på relevante sociale platforme. Efterhånden som der opnås rettigheder til digital tilgængelighed, udfases indkøbet af musik og film som fysiske materialer. Der pågår et intensivt og målrettet arbejde med at få rettigheder/aftaler med rettighedshavere for at kunne tilbyde et bredt udvalg af materialer på relevante sprog digitalt.

Grundlæggende udlånsprincip

Det helt grundlæggende princip i SBCI's udlån er at stille depoter til rådighed i perioder på ca. seks måneder med samlinger på ca. 50-90 eksemplarer på ønskede sprog og på forskellige medier. Disse depoter benævnes hhv. Lyn- og Mixdepoter (mere herom nedenfor).
Et meget vigtigt element i denne service er abonnementsprincippet, der betyder, at et bibliotek årligt kan bestille det ønskede antal eksemplarer på de tilbudte sprog, hvorefter biblioteket hver 6. måned automatisk vil modtage nyt materiale til erstatning for det materiale der returneres.

De abonnerede Lyn- og Mixdepoter suppleres af muligheden for depoter, der sammensættes på foranledning af en konkret forespørgsel fra et bibliotek benævnt 'Specialdepoter' (mere herom nedenfor).

Endelig kan slutbrugere via bibliotek.dk selv bestille enkelte titler fra SBCI's samling til afhentning på det lokale bibliotek (mere herom nedenfor).

Både Lyn-, Mix- og Specialdepoter er gratis.

Der tilbydes depoter på 15 sprog. Depoterne indeholder materialer af medietyperne: bøger, musik og film, hvor det er muligt, og hvert depot indeholder også i muligt omfang et relevant miks af børne- og voksenmateriale.

Abonnerede depoter

På Niveau 1 sprog tilbydes både Lyn & Mixdepoter og på Niveau 2 og 3-sprog tilbydes Mixdepoter. Specialdepoter (emnebestillinger) tilbydes på 15 sprog og der leveres så vidt muligt både bøger, musik og film til børn og voksne, jf. dog at SBCI på nogle sprog i stadigt stigende omfang hovedsageligt tilbyder musik via www.bibZoom.dk

Udover de 15 største sprog har SBCI mindre, ældre samlinger (hovedsagelig bøger) på yderligere 15 sprog, således at der tilbydes udlån af specifikke titler på i alt 30 sprog.

Særligt om Lyndepoter – materiale, der er helt nyt

Lyndepoterne består af nyindkøbte materialer med ca. 30-50 enheder i hvert depot fordelt på bøger, musik og film for voksne og børn.
Biblioteker, der har tegnet abonnement, modtager hver 6. måned halvdelen af titlerne fra årets indkøb, hvilket betyder, at bibliotekerne kan tilbyde kunderne en helt ny samling to gange årligt.

Der åbnes for bestilling af Lyndepoter i 4. kvartal, når SBCI har fastlagt det kommende års indkøbs-strategi. Deadline for bestilling af Lyndepoter er 1. november.

Særligt om Mixdepoter – materiale, der er max. 5 år gammelt

SBCI tilbyder Mixdepoter på sprogene i niveau 1, 2 og 3. Depoterne indeholder materialer for børn og voksne som hovedregel fordelt på medietyperne bøger, musik og film – musik og film dog kun i den udstrækning, det har kunnet skaffes til samlingerne på det pågældende sprog.
Mixdepoterne indeholder materiale, der indkøbt til SBCI inden for de seneste 5 år.

På niveau 1-sprogene, hvor SBCI har store samlinger, indeholder Mixdepoterne ca. 80 enheder. På niveau 2- og 3-sprogene indeholder depoterne ca. 50 enheder.
SBCI modtager bestillinger på Mixdepoter hele året. Hvis efterspørgslen viser sig at være større på nogle sprog end det kan imødekommes, vil der så vidt muligt blevet taget højde for det i planlægningen af næste års indkøb, således at samlingen kan leve op til efterspørgslen.

Særligt om Specialdepoter

Udover depoter i abonnement, tilbydes også Specialdepoter, der sammensættes ad hoc efter bibliotekernes behov. Det kan f.eks. være emnebestillinger på kærlighedsromaner,

børnebøger, krimier, fagbøger om særlige emner, etc., eller det kan være bestillinger på bestemte medier.

Der er ikke umiddelbare begrænsninger på, hvor stort et Specialdepot, bibliotekerne kan bestille, men samlingens størrelse afgør naturligvis om bestillingen kan imødekommes. Specialdepotet bliver sammensat, så det så vidt muligt lever op til bibliotekernes ønsker. Låneperioden er 5 1/2 måned.

Særligt om Enkeltlån

Udlån af specifikke titler fra SBCI's samling kan foretages af såvel institutionelle (biblioteker) samt private brugere. Der er etableret en særlig samling i Århus, der som udgangspunkt er dedikeret enkeltudlån.

- **Biblioteker** kan bestille titler enten i Netpunkt eller direkte i Statsbibliotekets database
- **Private lånere** kan bestille via www.bibliotek.dk til afhentning på eget lokale bibliotek. Private lånere kan også bestille via Statsbiblioteket til afhentning på Statsbiblioteket i Århus.

Det er SBCIs forventning, at der er efterspørgselsmæssig basis for en massiv stigning i enkeltudlånet til den 'meget selvkørende' slutbruger. Stigningstakten siden 2007 har udgjort mere end 100 % pr. år, og der vil også blive satset på at etablere mere direkte relationer til disse slutbrugere således, at de f.eks. via mail og sms adviseres når der er nyt materiale.

Materialer i enkeltlånssamlingen indgået fra og med december 2006
Af alle titler indgået i SBCI siden december 2006 indgås som udgangspunkt mindst et eksemplar til enkeltlån. Titlerne har en lokalisering til Statsbiblioteket og kan bestilles på normal vis i Netpunkt eller Bibliotek.dk.

Materialer i enkeltlånssamlingen indgået i 2005
Enkeltlånssamlingen er for ovenstående år relativt begrænset, da materialerne i stedet er allokeret til dækning af den massive efterspørgsel efter abonnerede depoter. Titlerne kan ses i Netpunkt, men der er ingen lokalisering til SB/SBCI. Folkebibliotekerne kan bestille disse titler i Netpunkt hos Statsbiblioteket, der undersøger, om der er ledige eksemplarer til enkeltlån. Hvis ikke, forsøges materialet skaffet via fjernlån.

Materialer i enkeltlånssamlingen indgået før 2005
Denne samling, som omfatter materialer på ca. 30 sprog har Statsbiblioteks lokalisering i Netpunkt og kan bestilles her på normal vis. En oversigt over hvilke sprog, det drejer sig om, ses her

Digitale downlån/streaming – bibzoom.dk
Afledt af ændring af indkøbsprofiler i retning af digitale rettigheder til materialerne og tilgængeliggørelsen på bibzoom.dk vil udlånet i takt med udfasningen af musik og film i fysisk form ændre karakter. Der vil stadig stilles eksemplarer til rådighed for enkeltlån, hvorimod cd'er og dvd'er gradvist vil blive udfaset i depoterne. Udfasning af fysisk materiale vil ske over længere tid og være efterspørgselsbestemt.

Markedsføringsmaterialer

Med de abonnerede Lyn- og Mixdepoter følger flersprogede markedsføringsmaterialer som f. eks. plakater og postkort/bogmærker.

Form og indhold af markedsføringsmaterialerne udvikles hele tiden, og konceptet beskrives i en årligt opdateret Markedsføringsstrategi

Desuden tilbydes kataloger over materialer på de 5 niveau-1 sprog. Disse kan downloades her ***www.statsbiblioteket.dk/sbci/kataloger***

Administration & øvrige serviceoplysninger

Ordrebekræftelse, bestillingsstatus m.v.

Når SBCI modtager bestilling på depoter (mix og lyn), får bibliotekerne en bekræftelse i form af et regneark med en oversigt over, hvad der er bestilt, og hvornår leveringen kan påregnes.

Forsendelse

Udsendelse og returnering af depoter sker med bibliotekernes landsdækkende kørselsordning.

Erstatningspligt

Bibliotekerne/institutionerne skal erstatte beskadiget eller bortkommet materiale. Proceduren omkring erstatninger vurderes løbende.

Depotfil og pakkeliste

Når et depot udlånes fra SBCI, sendes automatisk en e-mail til det låntagende bibliotek. Mailen indeholder tre filer: en depot.iso2709, en vejledning.pdf og en depotpakkeliste.txt. En pakkeliste i papirform er vedlagt depotet.

Helpdesk

For at sikre en hurtig og professionel håndtering af eventuelle spørgsmål vedr. bestilling og levering af depoter, har SBCI oprettet en dedikeret mailadresse og servicetelefon som følger:
sbci@statsbiblioteket.dk – tlf. 44 73 46 04

Bilag 1-5 til indkøbsstrategi for BiblioteksCenter for Integration (SBCI)

Bilag 1 – Sproggrupper i Danmark, efterspørgsel og samling 2010

	*% af mål-gruppen**	*% af efter-spørgsel*	*% af sam-ling*
Arabisk	22 %	21 %	20 %
Persisk	4 %	12 %	13 %
Bos/kro/ser	14 %	11 %	11 %
Tyrkisk	17 %	12 %	16 %
Urdu	6 %	10 %	11 %
Tamil	3 %	7 %	4 %
Somali	5 %	4 %	3 %
Vietnamesisk	4 %	6 %	5 %
Russisk	7 %	4 %	4 %
Kurdisk	?	3 %	3 %
Afghansk	4 %	3 %	3 %
Thai	3 %	2 %	1 %
Albansk	?	2 %	3 %
Kinesisk	3 %	2 %	1 %
Polsk	8 %	3 %	2 %

*Statistikken er baseret på tal fra Danmarks Statistik over udenlandske statsborgere pr. 1. juli 2010
? = usikkerhed omkring sproggruppens størrelse

Bilag 2 – Sprogfordeling opdelt på kategori 1-3 for 2010

Niveau 1 sprog

- Arabisk
- Bosnisk/kroatisk/serbisk
- Persisk
- Tyrkisk
- Urdu (hindi, panjabi)

Niveau 2 sprog

- Polsk
- Russisk
- Somali
- Tamil
- Vietnamesisk

Niveau 3 sprog

- Afghansk
- Albansk
- Kinesisk
- Kurdisk (kurmanci, sorani)
- Thai

Bilag 3 – Sprogfordeling opdelt på kategori 1-3 for 2011

Niveau 1 sprog
- Arabisk
- Bosnisk/kroatisk/serbisk
- Persisk
- Tyrkisk
- Urdu (hindi, panjabi)

Niveau 2 sprog
- Polsk
- Russisk
- Somali
- Tamil
- Vietnamesisk

Niveau 3 sprog
- Afghansk
- Albansk
- Kinesisk
- Kurdisk
- Thai

Sprogene er indplaceret i niveauer efter efterspørgsel.
På afghansk, kurdisk og polsk er efterspørgselsprocenten lige stor. Polsk er valgt som indkøbssprog som understøttelse til projekt "Newcomers".

På grund af den økonomiske situation tages der forbehold for niveau 2 indkøb i 2011. De spares muligvis væk grundet besparelser samt prioritering af køb af digitale rettigheder.

Bilag 4 – SBCI samlingens sammensætning medio 2010

Eksemplarer	Bog/v	Bog/b	Musik/v	Musik/b	Film/v	Film/b	I alt
Arabisk	7807	5482	2709	287	2730	717	19732
Bos/kro/ser	4119	2194	2218	484	982	479	10476
Persisk	5689	3380	2215	200	742	264	12490
Tyrkisk	6046	5745	1942	51	1207	111	15102
Urdu	3196	1922	2338	31	2637	75	10199
Kurdisk	1195	946	694	8	161	4	3008
Russisk	2298	894	95	12	349	104	3752
Somali	1123	860	748	0	43	5	2779
Tamil	1731	1316	822	108	388	138	4503
Vietnamesisk	2142	1251	749	169	301	138	4750
Afghansk	1854	455	638	0	99	0	3046
Albansk	1140	791	386	6	0	0	2323
Kinesisk	827	371	0	0	0	0	1198
Polsk	1024	860	0	29	0	0	1913
Thai	761	391	0	0	0	0	1152
I alt	40952	26858	15554	1385	9639	2035	96423

Procenter	Bog/v	Bog/b	Musik/v	Musik/b	Film/v	Film/b	I alt
Arabisk	8,10 %	5,69 %	2,81 %	0,30 %	2,83 %	0,74 %	20,46 %
Bos/kro/ser	4,27 %	2,28 %	2,30 %	0,50 %	1,02 %	0,50 %	10,86 %
Persisk	5,90 %	3,51 %	2,30 %	0,21 %	0,77 %	0,27 %	12,95 %
Tyrkisk	6,27 %	5,96 %	2,01 %	0,05 %	1,25 %	0,12 %	15,66 %
Urdu	3,31 %	1,99 %	2,42 %	0,03 %	2,73 %	0,08 %	10,58 %
Kurdisk	1,24 %	0,98 %	0,72 %	0,01 %	0,17 %	0,00 %	3,12 %
Russisk	2,38 %	0,93 %	0,10 %	0,01 %	0,36 %	0,11 %	3,89 %
Somali	1,16 %	0,89 %	0,78 %	0,00 %	0,04 %	0,01 %	2,88 %
Tamil	1,80 %	1,36 %	0,85 %	0,11 %	0,40 %	0,14 %	4,67 %
Vietnamesisk	2,22 %	1,30 %	0,78 %	0,18 %	0,31 %	0,14 %	4,93 %
Afghansk	1,92 %	0,47 %	0,66 %	0,00 %	0,10 %	0,00 %	3,16 %
Albansk	1,18 %	0,82 %	0,40 %	0,01 %	0,00 %	0,00 %	3,16 %
Kinesisk	0,86 %	0,38 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	1,24 %
Polsk	1,06 %	0,89 %	0,00 %	0,03 %	0,00 %	0,00 %	1,98 %
Thai	0,79 %	0,41 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	1,19 %
I alt	42,47 %	27,85 %	16,13 %	1,44 %	10,00 %	2,11 %	100,75 %

Bilag 5 – Planlagt indkøbsfordeling på materialetyper pr. sprog i 2010

Eksemplarer	Bøger	Musik	Film	i alt
Arabisk	2.200	440	660	3.300
Bosnisk	1.950	160	495	2.605
Persisk	2.090	200	225	2.515
Tyrkisk	2.400	240	240	2.880
Urdu	1.320	280	535	2.135
Polsk	900	-	-	900
Russisk	785	-	120	905
Somali	100	90	-	190
Tamil	375	100	100	575
Vietnamesisk	480	120	180	780
I alt	12,600	1.630	2.555	16.785

Procenter	Bøger	Musik	Film	i alt
Arabisk	67 %	13 %	20 %	100 %
Bosnisk	75 %	6 %	19 %	100 %
Persisk	83 %	8 %	9 %	100 %
Tyrkisk	84 %	8 %	8 %	100 %
Urdu	62 %	13 %	25 %	100 %
Polsk	100 %	-	-	100 %
Russisk	87 %	-	13 %	100 %
Somali	53 %	47 %	-	100 %
Tamil	64 %	18 %	18 %	100 %
Vietnamesisk	62 %	15 %	23 %	100 %